

АНАЛИЗ

на анкетно проучване за отношението към рисков фактор тютюнопушене сред ученици от V клас в град Шумен – 2019 г.

Употребата на тютюн е един от доказаните рискови фактори, причина за социално-значими хронични заболявания, които през последните години се разпространяват като епидемия в целия свят. Сред тях са артериалната хипертония, сърдечно-съдовите заболявания, ХОББ, злокачествените новообразувания и диабет.

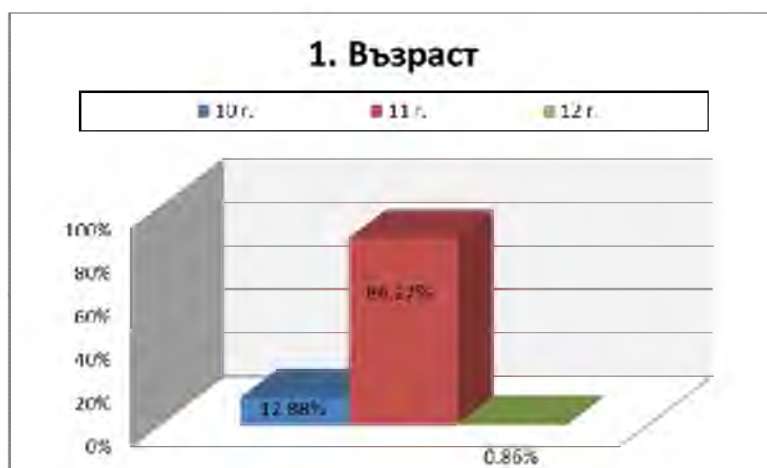
В България тютюнопушенето формира 13,5% заболеваемост и 12,4% смъртност от основните хронични незаразни болести.

Във връзка с изпълнение на дейностите по Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014-2020 г. РЗИ – Шумен имаше за цел да определи нивото на осведоменост за употребата на тютюневи изделия сред подрастващите на територията на гр. Шумен.

През месец ноември 2019 г. се проведе поредното анкетно проучване на нивото на здравните знания и нагласи за вредата от тютюнопушенето сред ученици на територията на град Шумен. Експерти от отдел „Профилактика на болестите и промоция на здравето“, съвместно с Общински здравен център – гр. Шумен, проведоха анонимно анкетно проучване с ученици от 10 училища в гр. Шумен. В изследването взеха участие 233 ученици на възраст 10-12 г. (126 момчета и 107 момичета) от следните училища: II ОУ „Д-р Петър Берон“, III ОУ „Димитър Благоев“, VI ОУ „Еньо Марковски“, IX ОУ „Панайот Волов“, СУ „Йоан Екзарх Български“, СУ „Сава Доброплодни“ и ППМГ „Нанчо Попович“.

Анкетата (Приложение А) съдържаше 15 въпроса.

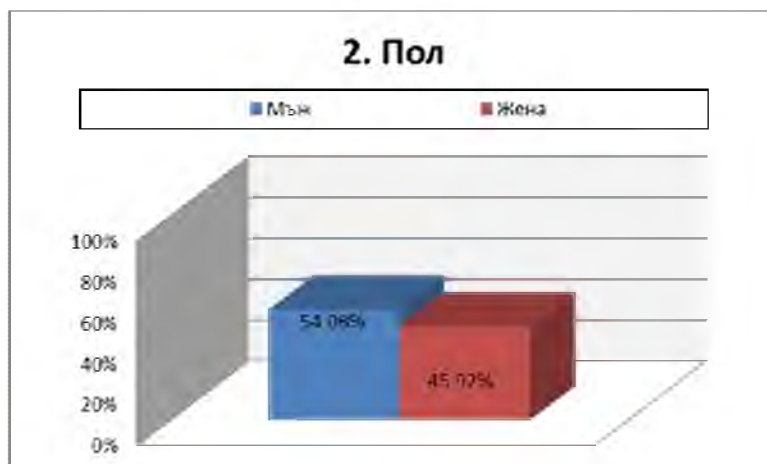
1. Възраст

фигура 1 Разпределение на анкетираните по възраст.

Тъй като анкетата беше проведена с ученици от V клас над 86% от анкетираните са на възраст 11 г. – 201 деца, 13% са десетгодишни – 30 участници, а по-малко от 1% – 2 участници са дванадесетгодишни (фиг. 1).

2. Пол

фигура 2 Разпределение на анкетираните по пол.

В анкетното проучване взеха участие 233 ученици на възраст 10-12 г., от които 126 момчета (54%) и 107 момичета (46%) от горепосочените училища в град Шумен (фиг. 2).

3. Какво е отношението Ви към тютюнопушенето?

фигура 3 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 3.

фигура 4 Разпределение на отговорите на момичетата на въпрос 3.

фигура 5 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 3.

182 ученици имат отрицателно отношение към тютюнопушеното, което е 82% от всички анкетирани, а 17% нямат мнение по въпроса (фиг. 3). Тревожен е фактът, че четирима ученици имат положително отношение към тютюнопушеното. От тях двама са от женски пол – 1.9% (фиг. 4) и двама – от мъжки – 1.6% (фиг. 5).

4. Пушите ли цигари?

фигура 6 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 4.

фигура 7 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 4.

фигура 8 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 4.

Най-голям е броят на отговорилите, че не пушат цигари – 222 или 97% от всички петокласници (фиг. 6). Пет момчета (3% от всички анкетираните), са посочили, че веднъж са опитали (фиг. 7). Едно момиче е отбелязало, че пуши понякога (фиг. 8). Трина петокласници не са отговорили на въпроса. В сравнение с резултатите от предходните анкетни проучвания се забелязва намаляване на процента на опиталите да пушат.

5. Кога започнахте да пушите?

фигура 9 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 5.

На въпрос 5 са отговорили 8 ученици, като двама или 25% от всички отговорили посочват отговор „А) до 7 год. възраст“, а шестима или 75% от отговорилите посочват отговор „В) на възраст над 10 год.“ (фиг. 9).

6. Колко цигари дневно пушите?

Тъй като 97% от децата посочват, че не пушат съответно не са отговорили на въпрос 6. Останалите 3% (веднъж опитах) също не са посочили отговор на този въпрос.

7. Къде най често пушите?

Тъй като 97% от децата посочват, че не пушат съответно не са отговорили на въпрос 7. Останалите 3% (веднъж опитах) също не са посочили отговор на този въпрос.

8. Пушат ли приятелите Ви?

фигура 10 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 8.

фигура 11 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 8.

фигура 12 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 8.

На въпрос 8 с най-голям брой отговори е „В) не“ – 173 ученици (78 момичета и 95 момчета) или 77%, следван от „Б) да, някои от тях“ – 50 ученици (24 момичета и 26 момчета) или 22% (фиг. 10). Нито едно от момчетата не е дало отговор „А) да, всички“ (фиг. 11). Двама петокласници (момчета) или 1.6% посочват отговор „А) да, всички“ (фиг. 12).

9. Пушат ли родителите Ви?

фигура 13 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 9.

фигура 14 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 9.

фигура 15 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 9.

35.65% (82-ма) от учениците посочват, че и двамата родители пушат. 32.61% (75 ученици) посочват, че единият родител е пушач, а 31.74% (73-ма) посочват, че и двамата родители не пушат (фиг. 13). В сравнение с предходни проучвания процентът на пушачите в семействата на анкетираните намалява. Забелязва се разлика от около 5% в отговорите на анкетираните от различен пол (фиг. 14, 15).

10. Случва ли се да стоите в закрито пространство, в което се пуши?

фигура 16 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 10.

фигура 17 Разпределение на отговорите на момичетата на въпрос 10.

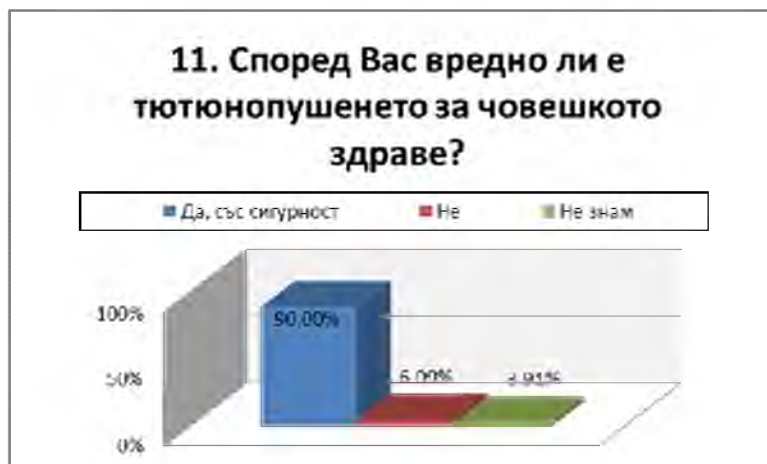

фигура 18 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 10.

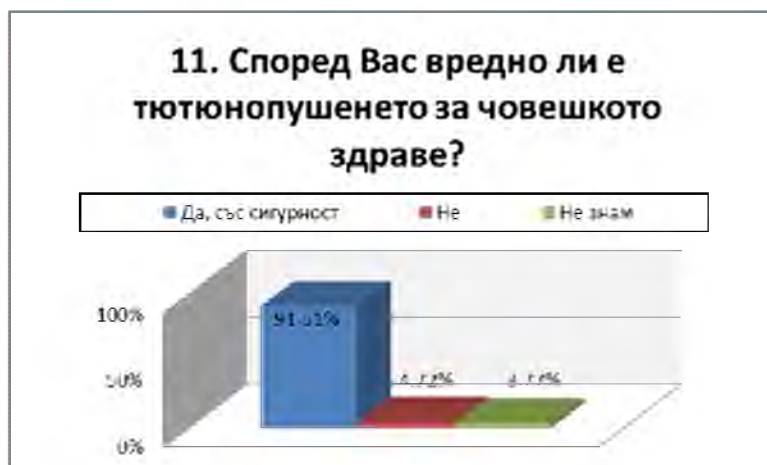
На фиг. 16 се вижда, че учениците са посочили най-много отговор „Г) Не“ – 58%, тоест повече от половината. На второ и трето място, всяко от които е под 20% са отговорилите „А) Да, у дома“ и „Б) Да, извън дома“. Най-малко са учениците посочили отговор „В) Да, в семейния автомобил“ – около 6%. Обезпокоителен е фактът, че почти

всяко второ дете (42%) попада в закрито помещение, където се пуши, като няма разлика по пол (фиг. 17, 18).

11. Според Вас вредно ли е тютюнопушенето за човешкото здраве?

фигура 19 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 11.

фигура 20 Разпределение на отговорите на момичетата на въпрос 11.

фигура 21 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 11.

На фиг. 19 е показано, че 90% от отговорилите деца смятат, че тютюнопушенето е вредно за човешкото здраве. На следващата позиция с 6% е отрицателният отговор, което показва, че малък брой ученици смятат, че тютюнопушенето е полезно за човека.

Най-малко отбелязан отговор е „В) Не знам“ – с около 4%. Това разпределение на отговорите показва, че петокласниците са добре информирани относно вредата от употребата на тютюн и тютюневи изделия. Не се забелязва съществена разлика в процента на анкетираните от различен пол, които смятат, че тютюнопушенето е вредно за човешкото здраве (фиг. 20, 21).

12. Пушили ли сте наргиле?

фигура 22 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 12.

фигура 23 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 12.

фигура 24 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 12.

На въпроса дали са пушили наргиле участниците в анкетата отбелязват, с повече от 93.01% че не са употребявали наргиле. 6.11% ученици са избрали отговор „Б) веднъж опитах“. 1% или двама от анкетираните, които са момчета са посочили третия възможен отговор „В) понякога пуша“ (фиг. 22). 3 момичета и 15 момчета са пушили наргиле (фиг. 23, 24).

13. Според Вас тютюнът за наргиле по-безвреден ли е от обикновения тютюн?

фигура 25 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 13

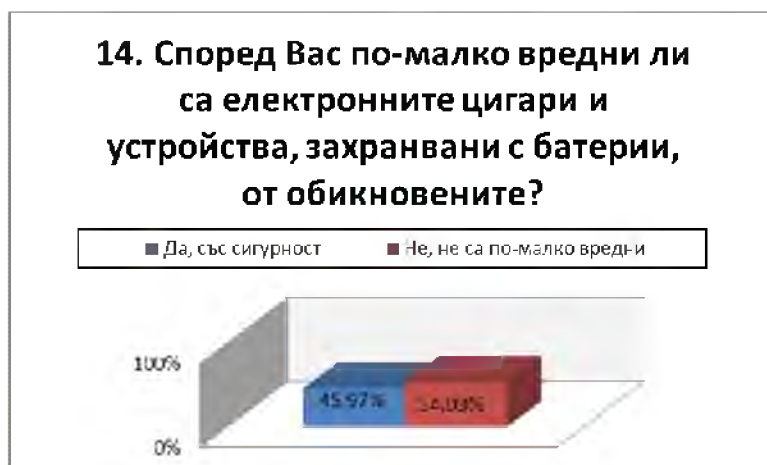
фигура 26 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 13

фигура 27 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 13

Отговорите на този въпрос показват, че повече от половината (61.50%) отговорили или 131 петокласници смятат, че тютюнът за наргиле не е по-безвреден от обикновения (фиг. 25). 82-ма ученици (38.50%) са отбелязали противоположния отговор. 20 анкетираните не са посочили отговор. Не се забелязва разлика в отговорите на анкетираните от различен пол (фиг. 26, 27).

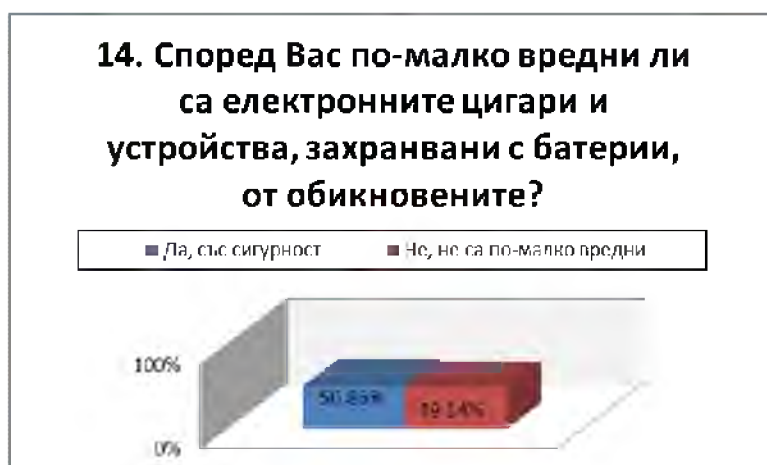
14. Според Вас по-малко вредни ли са електронните цигари и устройства, захранвани с батерии, от обикновените?

фигура 28 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 14

фигура 29 Разпределение на отговорите на момичетата на въпрос 14

фигура 30 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 14

На фиг. 28 се забелязва, че отговорите на учениците са приблизително равномерно разпределени между двете възможности. 44% от учениците не са добре запознати с вредата на другите видове тютюневи изделия, предназначени за електронни цигари. Осем петокласници не са посочили отговор на този въпрос. При отговорите момичетата се забелязва разлика от 11% (фиг. 29), докато при момчетата тя е около 1% (фиг. 30).

15. Според Вас възможно ли е отказване от тютюнопушенето?

фигура 31 Разпределение на отговорите на всички участници на въпрос 15

фигура 32 Разпределение на отговорите на момичетата на въпрос 15

фигура 33 Разпределение на отговорите на момчетата на въпрос 15

Броят на учениците, които смятат, че е възможен отказът от тютюнопушене е повече от 90%, което ни показва, че децата на възраст 10-12 год. са оптимистични в това, че е възможно да се откаже пушенето. Спрямо положителния отговор процентът на отговорилите с отговор „Б) не“ е 9 пъти по-малък (фиг. 31). Само 5 момчета смятат, че не е възможно отказване от тютюнопушенето (фиг. 32), докато 14 момчета са на същото мнение (фиг. 33).

ИЗВОДИ:

Анкетата беше проведена с ученици от V клас, като 86% от анкетираните са на възраст 11 г. – 201 деца, 13% са десетгодишни – 30, а по-малко от 1% (2-ма участници) са дванадесетгодишни.

На въпроса „Пушите ли цигари?“ най-голям е броят на отговорилите, че не пушат цигари – 222 или 97% от всички петокласници, а 3% (пет момчета и едно момиче) от всички анкетираните, са посочили, че веднъж са опитали. Едно момиче е посочило, че пуши понякога. Неотговорили на въпроса са трима петокласници. В сравнение с резултатите от предходните анкетни проучвания се забелязва намаляване на процента на опиталите да пушат.

На въпроса „Пушат ли приятелите Ви?“ с най-голям брой е отговор „не“ – 173 ученици (78 момчета и 95 момчета) или 77%, следван от отговор „да, някои от тях“ – 50 ученици (24 момчета и 26 момчета) или 22% .

На въпроса „Пушат ли родителите Ви?“ 35.65% (82-ма) от учениците посочват, че и двамата родители пушат; 32.61% (75 ученици) посочват, че единият родител е пушач, а 31.74% (73-ма) посочват, че и двамата родители не пушат В сравнение с предходни проучвания процентът на пушачите в семействата на анкетираните намалява.

На въпроси, свързани с употребата на наргиле и електронни цигари. Отговорите показват, че повече от половината (61.50%) отговорили или 131 петокласници смятат, че тютюнът за наргиле не е по-безвреден от обикновения. 82-ма ученици (38.50%) са отбелязали противоположния отговор. 20 анкетираните не са посочили отговор. Относно употреба на електронни цигари отговорите показват, че 44% от учениците не са добре запознати с вредата на другите видове тютюневи изделия, предназначени за електронни цигари.

От резултатите е видно, че част от учениците имат пропуски в знанията за вредите от употребата на тютюневи изделия в периода на израстване и формиране на отношение към собственото им здраве, личностни характеристики, начин на живот. Затова е препоръчително да се обърне внимание на запознаване на учениците с рисковете от новите форми тютюневи изделия наложени от тютюневите компании, за които учениците имат само „положителни“ мнения.

ПРЕПОРЪКИ:

Да се продължат и разширят информационните и здравно-образователните дейности в училищата за негативното въздействие на употребата на тютюневи изделия върху здравето на човека.

Организиране и провеждане на обучения и семинари, участие в обществени дебати и диалог с институциите, във връзка с проблемите на тютюнопушенето и повишаване нивото на информираност на обществото по въпросите, отнасящи се до вредата от употребата на тютюневи изделия.

Повишаване на мотивираността и ангажираността на децата в грижа за собственото им здраве, както и активното им включване в извънкласни дейности, укрепващи физическото и психично здраве – спорт, туризъм, изкуство, хоби, любими автори и книги, грижа за домашно животно, разходки на открито сред природата с приятели.

Необходимо е да продължи здравната профилактика не само сред подрастващите, но и сред родителите, които употребяват цигари, с цел да се ограничи пасивното тютюнопушене и подражанието от страна на децата.

Да се утвърдят здравните знания сред деца и родители по отношение на вредата от пасивното и активно тютюнопушене.

АНКЕТА

Настоящата анкета се провежда от Регионална здравна инспекция – Шумен и Общински здравен център гр. Шумен сред ученици от V клас на училищата в гр. Шумен и е насочена към проучване нагласите към тютюнопушенето и другите форми на употреба на тютюн от деца и юноши, тяхната информираност относно вредата и последиците за здравето при употребата на тютюневи изделия. Анкетата е напълно анонимна.

1. Възраст

2. Пол: М Ж

3. Какво е отношението Ви към тютюнопушенето?

А) Отрицателно;

Б) Положително;

В) Нямам мнение

4. Пушите ли цигари?

А) Не, не пуша;

Б) Веднъж опитам;

В) Понякога пуша;

Г) Пуша всеки ден

5. Кога започнахте да пушите?

А) До 7-год. възраст;

Б) На възраст от 7 г. до 10 г.;

В) На възраст над 10 г.

6. Колко цигари дневно пушите?

А) До 10 цигари на ден;

Б) От 10 до 20 цигари на ден;

В) Над 20 цигари на ден

7. Къде най-често пушите?

А) В домашна обстановка (у дома, на гости)

Б) В заведение;

В) На открито

8. Пушат ли приятелите Ви?

А) Да, всички;

Б) Да, някои от тях;

В) Не

9. Пушат ли родителите Ви?

А) Да, и двамата;

Б) Да, единият;

В) Не

10. Случва ли се да стоите в закрито пространство, в което се пуши?

А) Да, у дома;

Б) Да, извън дома;

В) Да, в семейния автомобил;

Г) Не

11. Според Вас вредно ли е тютюнопушенето за човешкото здраве?

А) Да, със сигурност;

Б) Не;

В) Не знам

12. Пушили ли сте наргиле?

А) Не, никога;

Б) Веднъж опитах;

В) Понякога пуша

13. Според Вас тютюнът за наргиле по-безвреден ли е от обикновения тютюн?

А) Да;

Б) Не

14. Според Вас по-малко вредни ли са електронните цигари и устройствата, захранвани с батерии от обикновените?

А) Да, със сигурност;

Б) Не, не са по-малко вредни

15. Според Вас възможно ли е отказване от тютюнопушенето?

А) Да;

Б) Не